

Μετά δὲ τοῦτο οὐ πολλῶν¹ ὕστερον² καταλαμβάνουσιν³ οἱ Ἥλειοι Λασιῶνα⁴, τὸ⁵ μὲν παλαιὸν⁶ ἑαυτῶν ὄντα, ἐν δὲ τῷ παρόντι συντελοῦντα⁸ εἰς τὸ Ἀρκαδικόν. οἱ μέντοι Ἀρκαῖδες οὐ παρωλιγώρησαν⁹, ἀλλ' εὐθύς¹⁰ παραγγείλαντες¹¹ ἐβοήθουν. ἀντεβοήθησαν¹² δὲ καὶ τῶν Ἥλείων οἱ τριακόσιοι, καὶ ἔτι τετρακόσιοι. ἀντεστρατοπεδευμένων¹² δὲ τὴν ἡμέραν¹⁴ ἐν ἐπιπεδестέρῳ¹³ χωρίῳ τῶν Ἥλείων τῆς νυκτὸς¹⁴ οἱ Ἀρκαῖδες ἀναβαίνουσιν¹⁵ ἐπὶ τὴν τοῦ ὑπὲρ τῶν Ἥλείων ὄρους κορυφὴν¹⁶. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ κατέβαινον¹⁵ ἐπὶ τοὺς Ἥλείους. οἱ δὲ ἰδόντες¹⁷ ἅμα μὲν ἐξ ὑπερδεξίου¹⁸ ¹⁹προσιόντας²⁰, ἅμα δὲ πολλαπλασίους, ἐκ πολλοῦ²¹ μὲν ἀπελθεῖν ἠσχύνθησαν²², ὁμόσε²³ δ' ἤλθον καὶ εἰς χειρὰς δεξάμενοι²⁴ ἔφυγον· καὶ πολλοὺς μὲν ἄνδρας, πολλὰ δὲ ὄπλα ἀπώλεσαν, κατὰ δυσχωρίας²⁵ ἀποχωροῦντες. (Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, 7, 4, 12-13)

ΣΧΟΛΙΑ

Τα “ Ἑλληνικά ” εἶναι τὸ κύριο καὶ τὸ πιο σημαντικό ἔργο τοῦ Ξενοφώντα. Διαιρείται σε εφτά βιβλία, στα οποία εξιστοροῦνται τὰ γεγονότα ἀπὸ τὸ 411 μέχρι τὸ 362 π.Χ. (μάχη στη Μαντινεία). Πιο συγκεκριμένα, τὰ θέματα τοῦ ἑβδομοῦ βιβλίου εἶναι: ἡ εξιστόρηση τῶν γεγονότων τοῦ εμφύλιου πολέμου ἀνάμεσα στὴ Σπάρτη καὶ τὴ Θήβα· τὸ μεσουράνημα τῆς Θήβας· οἱ διάφορες συγκρούσεις μέχρι τὴ μάχη στὴ Μαντινεία· τὸ ἀποτέλεσμα τῶν εμφύλιων πολέμων.

1. οὐ πολλῶν ὕστερον: (= ὄχι πολὺ αργότερα, λίγο αργότερα). Ὅταν συγκρίνουμε δύο πράγματα ἢ δύο πρόσωπα καὶ βρίσκουμε τὴ διαφορὰ τους, π.χ. ὅτι ἓνας ἄνθρωπος εἶναι ψηλότερος ἀπὸ ἓναν ἄλλο, συχνὰ νιώθουμε τὴν ἀνάγκη νὰ δηλώσουμε καὶ πόσο μεγάλη ἢ πόσο μικρὴ εἶναι αὐτὴ ἡ διαφορὰ. Ἐτσι μπορούμε νὰ πούμε ὅτι ὁ Κώστας εἶναι ψηλότερος ἀπὸ τὸ Γιάννη δύο εκατοστὰ, ἀρα εἶναι λίγο ψηλότερος ἀπὸ τὸ Γιάννη. Ὁ Πέτρος ὁμως εἶναι ψηλότερος ἀπὸ τὸ Γιάννη εἴκοσι εκατοστὰ, ἀρα εἶναι πολύ ψηλότερος ἀπὸ τὸ Γιάννη.

Αὐτὸ τὸ πόσο εἶναι ψηλότερος, μικρότερος, καλύτερος κτλ., ἐνὼ στα νέα ἑλληνικά δηλώνεται κυρίως με αιτιατικὴ πτώση (εἴκοσι εκατοστὰ ψηλότερος, πολὺ ψηλότερος), στα ἀρχαία ἑλληνικά δηλώνεται συνήθως με δοτικὴ πτώση (ονομάζεται γι' αὐτὸ δοτικὴ τοῦ μέτρου ἢ τῆς διαφορᾶς) καὶ ὅπως εἶναι φυσικὸ συνοδεύει λέξεις που σημαίνουν σύγκριση (συγκριτικά, ρήματα που σημαίνουν σύγκριση κτλ.). Στὴ φράση αὐτὴ ἡ δοτικὴ πολλῶν εἶναι δοτικὴ τοῦ μέτρου ἢ τῆς διαφορᾶς στὸ συγκριτικὸ ὕστερον.

Με τέτοια σημασία συνήθως χρησιμοποιούνται οι δοτικές πολλῶ, ὀλίγῳ, μικρῶ, τοσούτῳ, ἡμέραις, Π.χ.: τοσαύτην φιλίαν παρὰ τῶν πατέρων παραλαβόντες ὅσην ὀλίγῳ πρότερον διηγησάμην (= ... ὅση λίγο [χρόνο] πρωύτερα διηγήθηκα).

2. ὕστερον: το επίρρημα είναι συγκριτικού βαθμοῦ. Δεν ἔχει δετικό. Στον υπερθετικό βαθμό: ὕστατα

3.

- καταλαμβάνω [+ αιτιατ.] = πιάνω, συλλαμβάνω, κυριεύω
- ὅταν ἕνας συγγραφέας διηγούνται γεγονότα του παρελθόντος και ἠθέλε να εξάρει τη σημασία κάποιου από αυτά, δε χρησιμοποιοῦσε χρόνο αόριστο αλλά ενεστώτα· ο ενεστώτας αυτός λέγεται ιστορικός και μεταφράζεται με αόριστο επειδή λαμβάνεται ως αόριστος. Τέτοιος ενεστώτας είναι το καταλαμβάνουσι (= κατέλαβαν, κυρίεψαν)

4. Λασιῶνα: ποιο είναι το γένος (αρσενικό, θηλυκό ἢ ουδέτερο) και ποια η κλίση του ονόματος (πρώτη ἢ τρίτη κλίση); Ὅσον αφορά το γένος, η κατάληξη (αιτιατική ενικού) αποκλείει το ουδέτερο γένος· οι μετοχές ὄντα και συντελοῦντα που ακολουθοῦν και προσδιορίζουν το ουσιαστικό αποκλείουν και το θηλυκό γένος· ἄρα είναι γένους αρσενικού. Ὅσον αφορά την κλίση, η κατάληξη προφανῶς αποκλείει τη δεύτερη· αλλά και την πρώτη κλίση αποκλείει, αφού στην αρχαία ελληνική η αιτιατική ενικού ἔχει κατάληξη – αν και ὄχι -α· ἄρα το ουσιαστικό είναι γ' κλίσης (ὁ Λασιῶν, τοῦ Λασιῶνος)

5.

- τὸ: το ἄρθρο συνοδεύει το επίθετο παλαιόν ἢ τη μετοχή ὄντα; Δεν μπορεί να συνοδεύει τη μετοχή επειδή αυτή είναι γένους αρσενικού· συνοδεύει το επίθετο παλαιόν.
- τὸ παλαιόν: η αιτιατική ἔχει αποκτήσει επιρρηματική χρονική σημασία και δηλώνει τον χρόνο του ὄντα. Με την ἴδια σημασία χρησιμοποιούνται και οι εκφράσεις: τὴν ἀρχήν, τὸ ἀρχαῖον, τὸ λοιπόν, τὸ πρῶτον, τὸ τελευταῖον,...

6. τὸ παλαιόν: το επίθετο παλαιός ἔχει παραθετικά: συγκριτ.: παλαιότερος και παλαιότερος· υπερθετ.: παλαιάτατος και παλαιότατος

7. ἑαυτῶν: δεν ξεχνάμε ὅτι η αυτοπαθητική αντωνυμία

- απαντά μόνο στις πλάγιες πτώσεις

- στον πληθυντικό αριθμό του γ' προσώπου έχει τρεις τύπους για κάθε πτώση: π.χ. *ἐαυτῶν*– *αὐτῶν* – *σφῶν αὐτῶν*, *ἐαυτοῖς*– *αὐτοῖς* – *σφίσιν αὐτοῖς*, *ἐαυτούς* – *αὐτούς* – *σφᾶς αὐτούς*

8. *συντελῶ* = πληρώνω τέλος ή φόρο μαζί με άλλους, συνεισφέρω· είμαι σύμμαχος κάποιου· συνεργώ, βοηθώ / η φράση *συντελῶ εἰς* σημαίνει: ανήκω σε κάποια διαίρεση φορολογική, κατατάσσομαι σ' αυτήν· είμαι φόρου υποτελής σε κάποιον· υπάγομαι σε κάποιον.

9. *παρολιγωρῶ* = ολιγωρώ λίγο, παραμελώ

10. *εὐθύς*: όταν συναντάμε αυτό το χρονικό επίρρημα δίπλα σε μία μετοχή (εδώ, βρίσκεται κοντά στη μετοχή *παραγγείλαντες*), η μετοχή κατά κανόνα είναι χρονική. Καμιά φορά μπορεί το επίρρημα να μη βρίσκεται κοντά στη μετοχή αλλά κοντά στο ρήμα της πρότασης (*καταστήσας δὲ καὶ ἐνταῦθα φρουρούς εὐθύς ἦει ἐπὶ τὴν Σκῆψιν*).

11. *παραγγέλλω* = φέρνω είδηση, γνωστοποιώ, αναγγέλλω· δίνω τις απαραίτητες οδηγίες στο στράτευμα

12. *ἀντιβοηθῶ* = ανταποδίδω τη βοήθεια, βοηθώ κι εγώ τον βοηθό μου // *ἀντιστρατοπεδεύομαι* = στρατοπεδεύω απέναντι κάποιου

Παρατήρηση: και τα δύο ρήματα είναι σύνδετα με την πρόθεση *ἀντί*. Διαπιστώνουμε όμως ότι η πρόθεση δεν έχει την ίδια σημασία και στις δύο περιπτώσεις· στην πρώτη (*ἀντιβοηθῶ*) σημαίνει "ανταπόδοση", ενώ στη δεύτερη (*ἀντιστρατοπεδεύομαι*) "απέναντι, αντίκρυ".

13. *ἐπιπεδεστέρω*: το επίθετο, αν και έχει θετικό *ὄ*, ή *ἐπίπεδος*, τὸ *ἐπίπεδον*, σχηματίζει συγκριτικό βαθμό ανώμαλα: *ἐπιπεδέστερος* (αντί *ἐπιπεδώτερος*)

14. *τὴν ἡμέραν, τῆς νυκτός*: θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι πολλές φορές οι πλάγιες πτώσεις χρησιμοποιούνται ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί. Για παράδειγμα η αιτιατική *τὴν ἡμέραν* προσδιορίζει χρονικά τη μετοχή *ἀντεστρατοπεδευμένων*, ενώ η γενική *τῆς νυκτός* προσδιορίζει χρονικά το ρήμα *ἀναβαίνουσιν*

15. *ἀναβαίνουσιν*: το ρήμα *βαίνω*, όταν είναι σύνδετο, ανεβάζει τον τόνο στο β' ενικό και β' πληθυντικό προστακτικής στον αόριστο· π.χ.: *ἀνάβηθι* - *ἀνάβητε*

16. *ἐπὶ τὴν τοῦ ὑπὲρ Ἡλείων ὄρους κορυφὴν*: Η αρχαία ελληνική γλώσσα είναι μια παλλόμενη γλώσσα που δεν υποτάσσεται σε στενές γραμματικές ή συντακτικές φόρμες. Αυτό σημαίνει απέραντη εκφραστική ποικιλία. Μέσα στα πλαίσια αυτά εντάσσονται και τα σχήματα λόγου, ένα από τα οποία – χρησιμοποιείται συχνά– είναι το υπερβατό.

Σύμφωνα μ' αυτό μία ή περισσότερες λέξεις παρεμβάλλονται σε άλλες που λογικά και συντακτικά βρίσκονται σε στενή σχέση μ' αυτές και κανονικά πρέπει να βρίσκονται δίπλα. Στη συγκεκριμένη φράση η κανονική σειρά των λέξεων έπρεπε να είναι: **ἐπὶ τῆν κορυφὴν τοῦ ὄρους [τοῦ ὄντος] ὑπὲρ Ἡλείων**

17. ἰδόντες: δεν ξεχνάμε ότι το β'ενικό προστακτικής στον χρόνο που βρίσκεται τονίζεται στη λήγουσα (**ιδέ**)· όταν όμως είναι σύνδετο, ο τόνος ανεβαίνει στην προπαραλήγουσα (**κάτιδε**).

18. ὑπερδέξιος = αυτός που κείται πάνω από κάποιον και δεξιά ή απλά αυτός που κείται πάνω από κάποιον / ἐξ ὑπερδεξίου = από πάνω

19. προσιόντας: μετοχή ενεστώτα ή μέλλοντα του ρήματος προσέρχομαι/πρόσειμι· εδώ η σύνταξη και το νόημα απαιτούν ενεστώτα.

- Το ρήμα **εἶμι**, όταν είναι σύνδετο, ανεβάζει τον τόνο στην οριστική (εκτός του γ'πληθυντ.) και στο β'ενικό και πληθυντικό προστακτικής· π.χ.: πρόσειμι, πρόσει, πρόσεισι, πρόσιμεν, πρόσιτε, προσίασι(ν) / -, πρόσιδι, προσίτω, -, πρόσιτε, προσιόντων ή προσίτωσαν

20. προσιόντας: η μετοχή που συμπληρώνει την έννοια των ρηματικών τύπων που δηλώνουν αίσθηση λέγεται κατηγορηματική και μεταφράζεται κυρίως με το "ότι" ή με το "να" (= ότι έρχονταν / να έρχονται)

21. ἐκ πολλοῦ = από μεγάλη απόσταση, από μακριά

22. ἡσχύνησαν: τι πρέπει να έχω υπόψη μου για το ρήμα αἰσχύνομαι:

- είναι ευρινόληκτο και γι' αυτό έχει άσιγμο μέλλοντα: αἰσχυνοῦμαι (κλίνεται σύμφωνα με το ποιοῦμαι)
- όταν συντάσσεται με τελικό απαρέμφατο, μεταφράζεται: ντρέπομαι να κάνω κάτι (και γι' αυτό δεν το κάνω)· πρόσεξε τη διαφορά σημασίας που έχει όταν συντάσσεται με αιτιατική και τελικό απαρέμφατο: αἰσθάνομαι ντροπή μπροστά σε κάποιον να
- η πρόταση που εισάγεται με το **εἰ** και εξαρτάται από το ρήμα αυτό είναι αιτιολογική υποθετικής αιτιολογίας

23. ὁμόσε ἔρχομαι = έρχομαι στα χέρια, συμπλέκομαι / ὁμόσε **δέω** ή **φέρομαι** = τρέχω σε συνάντηση

24. εἰς χεῖρας δέχομαί τινα = έρχομαι στα χέρια, συμπλέκομαι

25. δυσχωρία = τόπος δύσκολος, έδαφος δύσκολο, κακοτοπιά.

Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

1. Να αναγνωριστούν γραμματικά οι τύποι που ακολουθούν:

- ὄντα • συντελοῦντα • ἀντεστρατοπεδευμένων • προσιόντας • ἀπώλεσαν

2. Να γραφούν: α. το β'ενικό και το γ'πληθυντικό των ρηματικών τύπων του πίνακα που ακολουθεί σε όλες τις εγκλίσεις στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται

β. το απαρέμφατο στον χρόνο και στη φωνή που βρίσκονται.

	ἤσχύνθησαν	παρόντι	παραγγείλαντες	ἀντεστρατοπεδευμένων	ιδόντες
Οριστική					
Υποτακτική					
Ευκτική					
Προστακτική					
Απαρέμφατο					

3. ὄντα, τῆς νυκτός, τοῦ ὄρους, ιδόντες, χεῖρας, ἄνδρας: Να γραφούν για καθεμιά από τις λέξεις τα ακόλουθα (οι μετοχές στο γένος που βρίσκονται):

α. η δοτική ενικού και η γενική πληθυντικού

β. η κλητική ενικού

γ. η δοτική πληθυντικού

4. ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὴν κορυφὴν, κατέβαινον ἐπὶ τοὺς Ἥλειους: με ποια σημασία χρησιμοποιείται η πρόθεση ἐπὶ σε καθεμιά από τις φράσεις αυτές;

5. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ, ἅμα μὲν ἐξ ὑπερδεξίου προσιόντας, ἅμα δέ ...: με ποια σημασία χρησιμοποιείται το ἅμα σε καθεμιά από τις φράσεις αυτές;

6. Να βρεθούν οι προσδιορισμοί του χρόνου και να δηλωθεί η λέξη που προσδιορίζουν.

7. Να προσδιοριστεί η συντακτική δέση των ονοματικών ρηματικών τύπων και να δηλωθεί το υποκείμενό τους.

8. Να προσδιοριστεί η σύνταξη των υπογραμμισμένων ρηματικών τύπων στα παραδείγματα που ακολουθούν. Τα παραδείγματα να μεταφραστούν με μεγάλη προσοχή:

1. οὐκ ἤσχύνου τὸ ψεῦδος λέγειν.
2. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἤσχύνημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν
3. οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς Ἑλληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων;
4. αἰσχυνθεῖην ἂν εἰ δι' ἄλλο τι σφισίμην ἢ διὰ τοὺς λόγους τοὺς προειρημένους ὑπ' ἐμοῦ

Μ Ε Τ Α Φ Ρ Α Σ Η

Μετά από αυτό όχι πολύ αργότερα οι Ηλείοι κατέλαβαν τον Λασιώνα, ο οποίος παλιά ήταν δικός τους, τότε όμως αποτελούσε μέλος της Αρκαδικής ένωσης. Οι Αρκάδες όμως δεν έδειξαν αδιαφορία (γι' αυτή την πράξη των Ηλείων), αλλά αμέσως έδωσαν¹ τις απαραίτητες οδηγίες στο στράτευμα και έσπευδαν σε βοήθεια. Σε βοήθεια εξάλλου έσπευσαν και οι τριακόσιοι των Ηλείων και τετρακόσιοι ακόμη. Και ενώ οι Ηλείοι είχαν εγκαταστήσει κατά την ημέρα το στρατόπεδό τους απέναντι (από τους αντιπάλους τους) σε μέρος μάλλον επίπεδο, τη νύχτα οι Αρκάδες ανέβηκαν στην κορυφή του βουνού που βρισκόταν πάνω από τους Ηλείους· και με το ξημέρωμα άρχισαν να κατεβαίνουν² εναντίον των Ηλείων. Αυτοί³, όταν τους είδαν αφενός να έρχονται από (πάνω και) δεξιά, αφετέρου να είναι⁴ πολύ περισσότεροι, ντράπηκαν να υποχωρήσουν από μεγάλη απόσταση, τράπηκαν εναντίον τους και υποχώρησαν αφού συνεπλάκησαν (μ' αυτούς). Και έχασαν πολλούς άντρες και πολλά όπλα καθώς υποχωρούσαν από μέρη δύσβατα.

¹ Μεταφράσαμε τη χρονική μετοχή παραγγείλαντες με ρήμα και τη συνδέσαμε παρατακτικά με το ρήμα της πρότασης. Κατά λέξη: αφού έδωσαν

² Μεταφράσαμε έτσι το κατέβαινον επειδή είναι εναρκτικός παρατακτικός

³ Δηλαδή: οι Ηλείοι

⁴ Μεταφράσαμε έτσι την εννοούμενη από το ιδόντες κατηγορηματική μετοχή ὄντας.

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

Δηλώνει το πρόσωπο ή το πράγμα για το οποίο γίνεται λόγος στην πρόταση

Ρ Η Μ Α Τ Ο Σ	<p>1. προσωπικού:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ουσιαστικό, ουσιαστικοποιημένο επίθετο, αντωνυμία, επιθετική μτχ.³ • αριθμητικό, απρμφ., εμπρόθετος προσδ., επίρρημα, ± άρθρο² • ουσιαστικοποιημένη λέξη ή φράση¹ • ολόκληρη πρότ.⁴ <p>2. απρόσωπου ρήμ.-απρόσωπης έκφρασης:</p> <ul style="list-style-type: none"> • απρμφ. ειδικό⁵ ή τελικό⁶ • δευτ. ονομαστική πρότ. (ειδική⁷, ενδοιαστική⁸, πλάγια⁹) • σύστοιχη έννοια (δει: ἔνδεια-χρεία, μέτεστι: μετουσία, μέλει: μέλησις/μέλημα¹⁰, παρεσκεύαστο: παρασκευή, πολεμεῖται: πόλεμος,...)
Α Π Ρ Μ Φ	<p>1. ταυτοπροσωπία: ονομαστική (παραλείπεται και εννοείται σε ονομαστική)¹¹</p> <p>2. ετεροπροσωπία: αιτιατική (συνήθως υπάρχει)^{12,20}</p> <p>3. απρόσωπης σύνταξης: αιτιατική (υπάρχει ή προκύπτει από τη δοτ. προσωπική που συνοδεύει το απρόσ. ρήμα)^{13,21}</p>
Μ Τ Χ	στο γένος, στην πτώση και στον αριθμό της μτχ. ^{14,15}
Π Α Ρ Α Τ Η Ρ Η Σ Ε Ι Σ	<p>1. το υποκείμενο του προσωπικού ρήματος, όταν είναι κλιτή λέξη ή έναρθη φράση, τίθεται σε πτώση ονομαστική</p> <p>2. το υποκ. του προσωπικού ρήμ. μπορεί να παραλείπεται, όταν είναι μία από τις προσωπικές αντωνυμίες α¹⁶ ή β' προσώπου (ενικού - πληθυντικού, όταν πρόκειται για τα ρήμ. λέγουσιν ή φασίν και υποκ. είναι το ἄνθρωποι, όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα, κτλ.</p> <p>3. το υποκ. του απρμφ. στην ετεροπροσωπία μπορεί να παραλείπεται όταν:</p> <ul style="list-style-type: none"> είναι γενικό και αόριστο (τινά, τινάς, ἀνθρώπους), είναι το ίδιο με το αντικείμενο του ρήμ.¹⁷ ταυτίζεται με τη δοτική προσωπική (απρόσωπη σύνταξη)¹⁸ <p>4. οποιαδήποτε κλιτή λέξη έχει θέση υποκειμένου, ανεξάρτητα από την πτώση στην οποία βρίσκεται, στη νέα ελληνική κατά κανόνα αποδίδεται με ονομαστική: Ῥαδίας δ' ἠγοῦμαι τὰς ἀποδείξεις εἶναι = θεωρώ ότι οι αποδείξεις είναι εύκολες // τούτων πραχθέντων, οἱ μὲν ἐπὶ Σικυῶνος ἀπῆλθον = όταν έγιναν αυτά, ...</p> <p>5. όταν αντικ. των ρημ. οἶομαι, ἠγοῦμαι, φημί είναι τα απρμφ. δεῖν, χρῆναι, ἀνάγκη(ν) εἶναι, το υποκ. του απρμφ. που εξαρτάται από τα απρόσωπα στην ταυτοπροσωπία τίθεται συνήθως σε ονομαστ.¹⁹</p>

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. οὔτοι συμβουλήν ᾠήθησαν εἶναι τὸ Γνώθι σαυτόν
2. τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φῆσαι τις ἂν ῥάδιον καὶ παντὸς εἶναι
3. οἱ τελευτήσῃν μέλλοντες πρόνοιαν ποιοῦνται σφῶν αὐτῶν.
4. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο.
5. λέγεται καὶ τοὺς θεοὺς ὑπὸ Διὸς βασιλεύεσθαι.
6. ἔτι καὶ νῦν ἔξεστιν αὐτῷ μὴ κινδυνεύειν.
7. ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε
8. φοβερόν γὰρ μὴ ἀδύνατοι γένωνται τιμωρήσασθαι τοὺς ἀδικήσαντας.
9. ἄδηλον ἦν, εἰ συνοίσουσιν αἱ διαλλαγαὶ τῇ πόλει.
10. μέλει (μέλησις/μέλημα) γάρ μοι τούτων μᾶλλον ἢ τῶν ἄλλων
11. δοκεῖς μοι, ὦ Ἄντιφῶν, (σὺ) ὑπειληφέναι με ἀνιαρῶς ζῆν
12. Σωκράτης δὲ πάντα μὲν ἠγεῖτο θεοὺς εἰδέναι.
13. προσήκει πᾶσι (= πάντας) μισεῖν τοὺς τοιούτους
14. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφοτέρωι κατά χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.
15. Ἄμφισβητοῦντος δὲ τούτου καὶ λοιδορίας αὐτοῖς γενομένης ἄλλοι μὲν πολλοὶ συνέδραμον.
16. Εἰ γὰρ τι τοιοῦτον ἐποιοῦμεν, οὐκ ἂν Λυσίμαχος ἦν ὁ λυπούμενος ὑπὲρ αὐτῶν
17. Ἄγησίλαος ἐκέλευσε τοὺς ἰππέας βοηθεῖν.
18. ἔξεστι τοῖς ἐφόροις ἀκρίτους ἀποκτεῖναι τοσούτους.
19. βδελυρὸς καὶ ὑβριστῆς ὤετο δεῖν εἶναι.
20. τὸ τοίνυν μαντεῖον, ὃ πάντες ἂν ὁμολογήσειαν ἀρχαιότατον εἶναι καὶ κοινότατον καὶ πιστότατον, οὐ μόνον ἔγνω τόδ' ἡμετέραν εἶναι Μεσσήνην
21. ἔδει γὰρ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ναυσί τε καὶ στρατιᾷ ὡς πλείστη ἐπὶ τοὺς Χαλκιδέας παραγενέσθαι.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΛΕΤΗΣ Νο

- 1.** Να μελετηθεί από τη σχολική γραμματική (σελ. 45-51) η α' κλίση ουσιαστικών
- 2.** Να μελετηθούν από το Λεξικό Ρημάτων Αρχαίας Ελληνικής οι χρόνοι – σημασίες – συντάξεις των ρημάτων: ἀγγέλλω/ἀγγέλλομαι, ἀγορεύω, ἄγω/ἄγομαι, ἀδικῶ/ἀδικοῦμαι, αἰδοῦμαι, (ἐπ)αινώ / (ἐπ)αινοῦμαι, αἰρῶ/αἰροῦμαι, αἴρω/αἴρομαι, αἰσθάνομαι
- 3.** Να μελετηθεί η θεωρία σχετικά με το υποκείμενο ρημάτων (προσωπικών και απρόσωπων), απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία – ετεροπροσωπία), μετοχής (συνημμένη – απόλυτη)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- 1.** ὀπλίτης, τραυματίας, δεσμώτης, δεσπότης, τρίαίνα, θάλασσα, κεραία: Να γραφούν για κάθε ουσιαστικό:
 - α. η γενική και των δύο αριθμών
 - β. η κλητική ενικού
 - γ. η δοτική πληθυντικού
- 2.** Να γραφεί ό,τι ζητείται για κάθε ρήμα που ακολουθεί:
 1. ἀγγέλλω: το α' ενικό οριστικής και ευκτικής και οι ονομαστικοί ρηματικοί τύποι στο μέλλοντα
 2. ἀγορεύω: οι χρόνοι στους οποίους συμπληρώνεται από το ρήμα λέγω
 3. ἄγω: τα απαρέμφατα όλων των χρόνων και στις δύο φωνές
 4. (ἐπ)αινώ: α. ο μέλλοντας στην ενεργητική φωνή, β. η σημασία του ρήματος όταν συντάσσεται με κατηγορηματική μετοχή
 5. αἰρῶ: ο ενεργητικός και μέσος αόριστος β' στο α' ενικό οριστικής και στο απαρέμφατο.
 6. αἴρω: οι ονομαστικοί ρηματικοί τύποι στον ενεργητικό και μέσο μέλλοντα
 7. αἰσθάνομαι: το β' ενικό σε όλες τις εγκλίσεις και οι ονομαστικοί ρηματικοί τύποι στον αόριστο
 8. το γ' πληθυντικό οριστικής, το β' ενικό προστακτικής και το απαρέμφατο μέσου-παθητικού παρακειμένου των ρημάτων: ἀγγέλλομαι, ἄγομαι, ἀδικοῦμαι, αἰδοῦμαι, (ἐπ)αινοῦμαι, αἰροῦμαι, αἴρομαι, αἰσθάνομαι.
- 3.** Να αναγνωριστούν γραμματικά οι υπογραμμισμένοι ρηματικοί τύποι στα παραδείγματα που ακολουθούν. Τα παραδείγματα να μεταφραστούν.
 1. καὶ τοῦτο μὲν εἰρήσθω μέγα τεκμήριον πειθαρχίας
 2. δόξετε πᾶσιν τὰ χρήματα ταῦτ' ἀντὶ τῶν νόμων καὶ τῆς εὐορκίας ἠρῆσθαι.
 3. τῶν δὲ λόγων οἱ πλείστοι περὶ ὧν Διοπίδης πράττει καὶ μέλλει ποιεῖν εἴρηνται.
 4. οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ταῦθ' ἰκανῶς εἰρῆσθαι νομίζω.

5. Ὡ Σινωπεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἤρηνται πορείαν ἣν ὑμεῖς συμβουλεύετε·

4. Να συνταχθούν πλήρως ὅλοι οι ρηματικοί τύποι (εγκλιτικοί-ονομαστικοί) στα παραδείγματα που ακολουθούν. Να προσεχθεί ιδιαίτερα η σύνταξη των υπογραμμισμένων ρηματικών τύπων. Να μεταφραστούν τα παραδείγματα.

1. αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα

2. προσελάσαντες ἰππεῖς τρεῖς ἀγγέλλουσιν ὅτι οἱ νεκροὶ ἀνηρημένοι εἶησαν

3. ἀγγέλλεται αὐτοῖς τὰς ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ Σικελίας πέντε καὶ πεντήκοντα ναῦς παρεῖναι.

4. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ ἀγγέλλεται ὁ Στρομβιχίδης ταῖς ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶν ἀφιγμένος

5. ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιούμενοι αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον

6. ἀγγέλλονται αἱ δύο καὶ τεσσαράκοντα νῆες καὶ ὁ Ἀγησανδρίδας ἀπὸ τῶν Μεγάρων τὴν Σαλαμίνα παραπλεῖν

7. ἤγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε καὶ Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν

8. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἤγγέλθη εὐδὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα

9. αὐτῷ ἤγγέλθη ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται

10. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας ἐπειδὴ ἤγγέλθη, ἐπὶ πολὺ μὲν ἠπίστουν...

11. ἤγγελαί γε δεῦρο ἢ τε μάχη πάνυ ἰσχυρὰ γεγονέναι καὶ ἐν αὐτῇ πολλοὺς τῶν γνωρίμων τεθνάναι.

12. ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες.

13. ἤρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα.

14. κατήγορος τῶν διαβεβλημένων ὑφ' ὑμῶν αἰρεῖται

15. ἡ πόλις, ὅταν πόλεμος ᾖ, στρατηγούς ἡμᾶς αἰρεῖται

16. οὐδὲν ἄτοπον ἐποίησεν εἰ Νικόμαχον εἶλετο διαιτητὴν

17. καὶ μᾶλλον εἶλετο μὴ ζῆν ἢ καταισχύσαι τὰς παρ' ὑμῶν ὑπαρχούσας αὐτῷ τιμὰς.

18. Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἠρέθη λέγειν

19. ἠρέθη κατάσκοπος αὐτὸς μετὰ Θεαγένους ὑπὸ Ἀθηναίων.

20. τρίτη ἢ τετάρτη ἡμέρα αἰσθάνεται ὁ Σπιδριδάτης τὸν Φαρνάβαζον ἐν Καυῇ κόμῃ μεγάλη στρατοπεδεύομενον

21. ἤδη γὰρ ἠσθάνετο καὶ ἐν τῇ Καύνῳ οὐσας τὰς ναῦς

22. οὐδεὶς γὰρ ἠσθετο ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστος διεφθάρη

23. ἠσθετο ὅτι νικῶσι οἱ μεθ' αὐτοῦ

24. ὁ πατήρ, ἄνδρες δικασταί, ἠσθετο τὴν νόσον οὐκ ἀποφευξόμενος

25. Ἐπαμεινώνδας ἠσθετο ἐξεστρατευόμενον τὸν Ἀγησίλαον καὶ ὄντα ἤδη ἐν τῇ Πελλάγη

Ἄπαντας γὰρ ὑμᾶς οἶμαι¹ τοῦτό γε αὐτὸ² μνημονεύειν³, ⁴ὄθ⁵ οἱ πρέσβεις⁶ οἱ τῶν Εὐβοέων⁷, ἐπειδὴ περὶ τῆς πρὸς αὐτούς⁸ εἰρήνης τῷ δήμῳ ⁹διελέχθησαν¹⁰, εἶπον ὅτι¹¹ καὶ Φίλιππος αὐτούς κελεύσειεν¹² ὑμῖν ἀπαγγεῖλαι ὅτι βούλεται διαλύσασθαι¹³ πρὸς ὑμᾶς καὶ εἰρήνην ἄγειν¹⁴. Οὐ πολλῶ δ' ὕστερον χρόνῳ Φρύνων ὁ Ῥαμνούσιος ἐάλω¹⁵ ὑπὸ ληστῶν ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς Ὀλυμπιακαῖς, ὡς αὐτὸς ἠγίατο· ἐπειδὴ δ' ἐπανῆλθε δεῦρο λυτρωθεῖς, ¹⁶εἶδο ὑμῶν πρεσβευτὴν αὐτῶ²⁰ πρὸς Φίλιππον ἐλέσθαι¹⁷, ¹⁸ἵνα, εἴ πως δύναίτο, ἀπολάβοι τὰ λύτρα¹⁸. Πεισθέντες δ' ὑμεῖς εἶλεσθ' αὐτῶ²⁰ Κτησιφῶντα πρεσβευτὴν¹⁹. (Αἰσχίνης, περὶ παραπρεσβείας, 12)

ΣΧΟΛΙΑ

◆ Η πολιτική μερίδα του Δημοσθένη κατηγορήσε τον ρήτορα Αισχίνη ότι χειρίστηκε δόλια την εντολή της πόλης των Αθηνών, που τον είχε στείλει πρεσβευτή στον Φίλιππο για τη σύναψη ειρήνης μετά τα γεγονότα στην Όλυθο. Ο συγκεκριμένος λόγος περιέχει την απολογία του Αισχίνη.

1. οἶμαι: έχουμε στον νου μας ότι το ρήμα οἶμαι

- έχει δεύτερους τύπους μόνο στο ἀένικό οριστικής ενεστώτα και στο ἀένικό και πληθυντικό παρατατικού (οἶμαι και οἶμαι, οἶει, οἶεται, οἶόμεθα, οἶεσθε, οἶονται // ὠόμεν και ὠμην, ὠου, ὠετο, ὠόμεθα και ὠμεθα, ὠεσθε, ὠοντο)
- στο βένικό οριστικής ενεστώτα έχει μόνο τον τύπο οἶει (δεν έχει τύπο οἶη)
- ως δοξαστικό ρήμα συντάσσεται με ειδικό απαρέμφατο (= νομίζω, θεωρώ). Δε θα πρέπει να εκπλαγούμε αν καμιά φορά το συναντήσουμε να συντάσσεται με τελικό απαρέμφατο (οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται ὠοντο ἀπιέναι [= ἠθέλαν να φύγουν])· στην περίπτωση αυτή όμως πρέπει να το μεταφράσουμε: σκέφτομαι, σκοπεύω, θέλω.

2. αὐτό: η αντωνυμία αὐτός –ή –ό στις πλάγιες πτώσεις είναι οριστική όταν συνοδεύει ἄλλη αντωνυμία

3. μνημονεύειν: για να μεταφράσουμε σωστά (στο πρόσωπο και στον αριθμό που πρέπει) έναν ονοματικό ρηματικό τύπο (κυρίως ένα απαρέμφατο), είναι απολύτως απαραίτητο να βρούμε το υποκείμενό του. Πρόβλημα μπορεί να δημιουργηθεί αν το απαρέμφατο έχει σε αιτιατική και το υποκείμενο (ετεροπροσωπία) και το αντικείμενό του· στην περίπτωση

αυτή συνήθως προτιμάμε ως υποκείμενο την αιτιατική που δηλώνει πρόσωπο· αν δεν υπάρχει αιτιατική που δηλώνει πρόσωπο, εναλλάσσουμε στη θέση του υποκειμένου τις υπάρχουσες αιτιατικές και τελικά ορίζουμε στη θέση αυτή εκείνη που δίνει όχι μόνο αποδεκτή μετάφραση αλλά και συμφωνεί με το γενικότερο νόημα του κειμένου. Έτσι, στο παράδειγμα Ἄπαντας γὰρ ὑμᾶς οἶμαι τοῦτό γε αὐτὸ μνημονεύειν ως υποκείμενο του απαρεμφάτου βάζουμε το ὑμᾶς (η αιτιατική δηλώνει πρόσωπο) και όχι το τοῦτο

4. ὅθ' = ὅτε (προσοχή! Δεν είναι σωστό να πιστεύουμε ότι η λέξη ὅθ', που έχει υποστεί έκθλιψη, είναι το ὅτι· κι αυτό γιατί το ι, αν και βραχύχρονο, ποτέ δεν υφίσταται έκθλιψη στους αττικούς συγγραφείς, πιθανό για να αποφευχθεί σύγχυση με το ὅτε).
5. ὅθ' οἱ πρέσβεις οἱ τῶν Εὐβοέων [...] εἶπον: το ρήμα μνημονεύω ως μνήμης σημαντικό συντάσσεται με ειδική πρόταση. Είναι δυνατόν όμως μετά από τα ρήματα αυτής της σημασίας ή ύστερα από ρήματα με τη σημασία του "γνωρίζω" ή του "ακούω" να τίθεται όχι σπάνια αντί ουσιαστικής πρότασης επιρρηματική που εισάγεται με το ὅτε. Αυτό συμβαίνει όταν το περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης πρέπει να δηλωθεί όχι απλά ως το αντικείμενο των παραπάνω ρημάτων (εδώ ως επεξήγηση στο τοῦτο), αλλά περισσότερο ως χρονικό συμβάν.
6. οἱ πρέσβεις: θυμόμαστε ότι το ουσιαστικό αυτό στον ενικό αριθμό κλίνεται σύμφωνα με την ἀκλίση (ὁ πρεσβευτής, τοῦ πρεσβευτοῦ, τῷ πρεσβευτῇ, τὸν πρεσβευτήν, ὦ πρεσβευτά) και στον πληθυντικό σύμφωνα με τη γ' (οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβειων, τοῖς πρέσβεσι(ν), τοὺς πρέσβεις, ὧ πρέσβεις)· ανήκει στην κατηγορία των ανώμαλων ουσιαστικών (ετερόκλιτο· βλ. σχολ. γραμματική, σελ. 89-90)
7. τῶν Εὐβοέων: το ουσιαστικό κλίνεται σύμφωνα με το ἄλιεύς (βλ. σχολ. γραμματική, σελ. 63)
8. αὐτούς (ή ἑαυτούς ή σφᾶς αὐτούς): η αντωνυμία είναι οριστική/επαναληπτική ή αυτοπαθητική; Εάν παίρνει δασεία (όπως εδώ), είναι αυτοπαθητική· εάν παίρνει ψιλή, είναι οριστική/επαναληπτική. Αυτή βέβαια η διάκριση γίνεται με βάση ένα εξωτερικό χαρακτηριστικό, το τι πνεύμα δηλαδή παίρνει. Υπάρχει όμως και το σημασιολογικό κριτήριο (βλ. παρακάτω). Με βάση αυτά, από τις αντωνυμίες του κειμένου:
οριστική/επαναληπτική είναι: αὐτό, αὐτούς, αὐτός, αὐτῶ // αυτοπαθητική είναι: αὐτούς, αὐτῶ

Για να γίνει κατανοητή η σημασιολογική διαφορά, πρέπει να γνωρίζουμε ότι η αυτοπαθητική αντωνυμία (του γ' προσώπου κυρίως) χρησιμοποιείται όταν θέλουμε να επαναλάβουμε το υποκείμενο με άλλη συντακτική θέση (έπειδή περί τῆς πρὸς αὐτούς εἰρήνης τῷ δήμῳ διελέχθησαν: η υπογραμμισμένη αντωνυμία είναι αυτοπαθητική γιατί, εκτός του ότι παίρνει δασεία, επαναλαμβάνει το υποκείμενο του ρήματος σε άλλη συντακτική θέση [η αντωνυμία δηλώνει τα ίδια πρόσωπα με αυτά που δηλώνει το υποκείμενο του ρήματος της πρότασης]). αντίθετα, η οριστική αντωνυμία ορίζει, ενώ η επαναληπτική επαναλαμβάνει κάτι για το οποίο έγινε λόγος προωύτερα (ὅτι καὶ Φίλιππος αὐτούς κελεύσειεν ὑμῖν ἀπαγγεῖλαι: η υπογραμμισμένη αντωνυμία δεν έχει καμία απολύτως σχέση με το υποκείμενο του ρήματος· επαναλαμβάνει κάτι που βρίσκεται εκτός πρότασης, κάτι για το οποίο έγινε λόγος προωύτερα [οἱ πρέσβεις])

9. ἐπειδὴ περί τῆς πρὸς αὐτούς εἰρήνης τῷ δήμῳ διελέχθησαν: παρατηρούμε ότι η δευτερεύουσα χρονική πρόταση προσδιορίζει την επίσης δευτερεύουσα χρονική πρόταση ὅθ' οἱ πρέσβεις οἱ τῶν Εὐβοέων [...] εἶπον. Κάτι τέτοιο δε θα πρέπει να μας παραξενεύει αφού, ἔστω και ὄχι πολύ συχνά, μπορεί μια δευτερεύουσα να προσδιορίζει μια ἄλλη δευτερεύουσα του ίδιου είδους ([καὶ ἂν μὲν σοι, ἔφη, διδώσιν ὥστε σε πείθειν ἱκανὴν πέμπειν συμμαχίαν ὡς ἐμοὶ πολεμεῖν, ἄγ', ἔφη [η δεύτερη συμπερασματικά απαρεμφατική πρόταση προσδιορίζει την πρώτη])

10. διελέχθησαν: θυμόμαστε ότι το ρήμα διαλέγομαι: α. βασικά συντάσσεται με δοτική και έχει τη σημασία του "συζητώ, συνομιλώ". β. έχει παρακ. διείλεγμα (διείλεξα, διείλεκται ...) και υπερσυντ. διειλέγμην.

11. ὅτι καὶ Φίλιππος αὐτούς κελεύσειεν ὑμῖν ἀπαγγεῖλαι: η δευτερεύουσα πρόταση που εξαρτάται από ρήμα με τη σημασία του "λέω" και εισάγεται με το ὅτι είναι ειδική. Όταν ο ρηματικός τύπος εξάρτησης της ειδικής πρότασης βρίσκεται σε ιστορικό χρόνο, η πρόταση αυτή κατά κανόνα εκφέρεται με ευκτική του πλάγιου λόγου (στη συγκεκριμένη πρόταση έχουμε ισχύ του κανόνα· ευκτική του πλάγιου λόγου είναι το κελεύσειεν). Η ευκτική του πλάγιου λόγου που βρίσκεται στις ειδικές προτάσεις στη νέα ελληνική αποδίδεται με οριστική ιστορικού χρόνου (για τη μεταφορά των ειδικών προτάσεων από τον πλάγιο λόγο στον ευθύ θα αναφερθούμε σε ἄλλο κείμενο)

12. κελεύσειεν: θυμόμαστε ότι ο ενεργητικός αόριστος α' στο β' και γ' ενικό και στο γ' πληθυντικό ευκτικής έχει και δεύτερους τύπους (κελεύσαις και κελεύσεις, κελεύσαι και

κελεύσειεν, κελεύσαιεν και κελεύσειαν) και πως οι τύποι αυτοί (αιολικοί λέγονται) είναι πιο εύχρηστοι από τους κανονικούς.

13. διαλύομαι πρὸς τινα = συμφιλιώνομαι με κάποιον

14. ὅτι βούλεται διαλύσασθαι πρὸς ὑμᾶς καὶ εἰρήνην ἄγειν: η δευτερεύουσα ειδική πρόταση εξαρτάται από ρηματικό τύπο (ἀπαγγεῖλαι) που βρίσκεται επίσης σε ειδική πρόταση (βλ. σχόλιο 7)

15. ἔάλω: δεν ξεχνάμε ότι το ρήμα ἀλίσκομαι· **α.** όταν αναφέρεται σε ἐμφυχα σημαίνει " συλλαμβάνομαι, αιχμαλωτίζομαι" και σε ἀψυχα "κυριεύομαι" και **β.** έχει ενεργητικό (σημασιολογικά) το αἰρέω -ῶ· για παράδειγμα, αν ζητηθεί να μετατραπεί η παθητική σύνταξη ἔάλω ὑπὸ ληστών σε ενεργητική, θα έχουμε: λησταὶ εἶλον τοῦτον.

16.

■ το ρήμα δέομαι, όταν συντάσσεται με γενική και τελικό απαρέμφατο, μεταφράζεται: παρακαλώ κάποιον να ..., ζητώ από κάποιον να ...

■ επειδή έχει θέμα μονοσύλλαβο, στον ενεστώτα και στον παρατατικό γίνονται συναίρεσεις μόνο όπου μετά τον χρονικό χαρακτήρα ε ακολουθεί άλλο ε ή ει:

οριστ. ενεστ.: δέομαι, δέη-δέει (προσοχή! δε γίνεται συναίρεση), δεῖται (< δέ-εται), δεόμεθα, δεῖσθε (< δέ-εσθε), δέονται

προστ. ενεστ.: - , δέου, δείσθω (< δε-έσθω), - , δεῖσθε (< δέ-εσθε), δείσθων (< δε-έσθων) ή δείσθωσαν (< δε-έσθων)

παρατ.: ἐδεόμην, ἐδέου, ἐδεῖτο (< ἐδέ-ετο), ἐδεόμεθα, ἐδεῖσθε (< ἐδέ-εσθε), ἐδέοντο

17. ἔλῃσθαι: υπάρχουν ορισμένα ρήματα (κελεύω, δέομαι, ἔω,...) που παίρνουν δύο αντικείμενα: αιτιατική προσώπου + τελικό απαρέμφατο ή γενική προσώπου + τελικό απαρέμφατο· υποκείμενο του απαρεμφάτου είναι το πτωτικό αντικείμενο του ρήματος· π.χ.: ἐδεῖτο ὑμῶν πρεσβευτὴν αὐτῷ πρὸς Φίλιππον ἐλῃσθαι (υποκείμενο του απαρεμφάτου ἐλῃσθαι είναι το ὑμῶν, το οποίο είναι και αντικείμενο του ρήματος ἐδεῖτο [το υποκείμενο του απαρεμφάτου θα το εννοήσουμε σε πτώση αιτιατική, αν και ορισμένοι το αφήνουν στην ίδια πτώση]).

18. ἵνα, εἴ πως δύναίτο, ἀπολάβοι τὰ λύτρα:

- οι δύο δευτερεύουσες προτάσεις, η τελική ἵνα [...] ἀπολάβοι τὰ λύτρα και η υποθετική εἴ πως δύναίτο, εκφέρονται με ευκτική του πλάγιου λόγου λόγω της εξάρτησης από ιστορικό χρόνο· στον ευθύ λόγο: ἵνα, εἴαν πως δύνηται, ἀπόλαβη τὰ λύτρα (ο

υποθετικός λόγος δηλώνει το προσδοκώμενο· η τελική πρόταση ως απόδοση ανήκει στις μελλοντικές εκφράσεις)

- όταν ο λόγος από πλάγιος γίνεται ευθύς, οι δευτερεύουσες προτάσεις παραμένουν του ίδιου είδους· εξαίρεση αποτελούν οι πλάγιες που γίνονται ευθείες ερωτήσεις και οι ειδικές που τρέπονται σε κύριες προτάσεις κρίσης.
- Η ευκτική του πλάγιου λόγου των τελικών προτάσεων στον ευθύ λόγο γίνεται υποτακτική.
- Μία δευτερεύουσα υποθετική πρόταση που εκφέρεται με ευκτική του πλάγιου λόγου στον ευθύ λόγο μπορεί να δώσει όλα τα είδη υποθετικού λόγου εκτός από εκείνο του μη πραγματικού· οδηγός για την επιλογή του κατάλληλου είδους αποτελεί η απόδοση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση απόδοση είναι η τελική πρόταση, η οποία αποτελεί μελλοντική έκφραση (προσδοκώμενο)

19. *εἵλεσθ' αὐτῷ Κτησιφῶντα πρεσβευτήν:* το ρήμα *αἰροῦμαι*, όταν συντάσσεται με δύο αιτιατικές (η μία αντικείμενο και η άλλη κατηγορούμενο στο αντικείμενο), μεταφράζεται: *εκλέγω κάποιον σε κάποιο αξίωμα*. Την ίδια σύνταξη έχουν και τα ρήματα *ποιῶ, ἔχω, ἐργάζομαι, νομίζω, ἐκλέγω, διορίζω, καλῶ, ὀνομάζω*.

20. *αὐτῷ, αὐτῷ:* το περιεχόμενο ενός ρηματικού τύπου είναι δυνατόν άλλοτε να ωφελεί και άλλοτε να βλάπτει/ζημιώνει ένα πρόσωπο. Το πρόσωπο που ωφελείται ή βλάπτεται / για χάρη ή βλάβη του οποίου γίνεται κάτι δηλώνεται σε πτώση δοτική (δοτική χαριστική [όπως εδώ] ή δοτική αντιχαριστική, αντίστοιχα).

A Σ Κ Η Σ Β Ι Σ

1. *Να βρεθεί το υποκείμενο των απαρεμφάτων στα παραδείγματα που ακολουθούν. Να γίνει μετάφραση των παραδειγμάτων στη νέα ελληνική.*

1. *μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ἐτεόνικος συγκαλέσας τοὺς Χίους χρήματα ἐκέλευσε συνενεργεῖν*
2. *δεόμεθα ὑμῶν ἑᾶσαι ἡμᾶς εἰρήνην ποιήσασθαι*
3. *Κλέαρχος δὲ ὁ ἀρμοστής ᾤετο οὐδένα ἂν τοῦτο ποιῆσαι*
4. *ἐκ δὲ τούτου εὐθύς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν*
5. *λέγεται γὰρ εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντα προσειπεῖν αὐτόν*

2. *Να χωριστούν οι περίοδοι και οι ημιπερίοδοι που ακολουθούν σε προτάσεις (να ληφθεί υπόψη το εξής: όταν μία πρόταση διακόπτει μία άλλη, πρώτα συμπληρώνεται η πρόταση*

που διακόπτει και έπειτα η πρόταση που διακόπτεται). Οι προτάσεις να χαρακτηριστούν ως προς το είδος.

1. "Απαντας γάρ ύμᾱς οἶμαι τοῦτό γε αὐτὸ μνημονεύειν, ὅθ' οἱ πρέσβεις οἱ τῶν Εὐβοέων, ἐπειδὴ περὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς εἰρήνης τῷ δήμῳ διελέχθησαν, εἶπον ὅτι καὶ Φίλιππος αὐτοὺς κελεύσειεν ὑμῖν ἀπαγγεῖλαι ὅτι βούλεται διαλύσασθαι πρὸς ὑμᾱς καὶ εἰρήνην ἄγειν.

2. ἐπειδὴ δ' ἐπανῆλθε δεῦρο λυτρωθεῖς, ἐδεῖτο ὑμῶν πρεσβευτὴν αὐτῷ πρὸς Φίλιππον ἐλέσθαι, ἵνα, εἴ πως δύναιτο, ἀπολάβοι τὰ λύτρα.

3. Ἴνα δὲ μὴ δοκῶ διὰ τοῦτο πολὺν χρόνον περὶ τὰς συνθήκας διατρίβειν, ὅτι ῥαδίον ἐστὶ περὶ [τῶν] αὐτῶν πολλὰ καὶ δίκαια εἰπεῖν, τοσοῦτον ὑμῖν ἔτι διακελεύομαι μνημονεύειν, ὅταν φέρητε τὴν ψῆφον, ὅτι πρὶν μὲν ποιήσασθαι ταῦτα ἐπολεμοῦμεν

3. Στα παραδείγματα που ακολουθούν να δηλωθεῖ η σημασία του ἐπειδὴ και του ὅτε. Να μεταφραστούν τα παραδείγματα:

1. Ὅτε μὲν γὰρ ἐγὼ παῖς ἦν, ἐνομιζέτο τὸ πλουτεῖν ἀσφαλὲς εἶναι καὶ σεμνὸν

2. οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἐύρων ἠττώμενον, φεύγουσι

3. Ἐπειδὴ δὲ εἰσῆλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν ἐν τῷ προστώφῳ περιπατοῦντα

4. ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐδέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν

5. ὁ δὲ Τελευτίας ἐπειδὴ ἀφίκετο εἰς τὴν Σάμον, προσλαβὼν ἐκεῖθεν ναῦς ἔπλευσεν εἰς Κνίδον

4. Να εντοπιστούν στο κείμενο ὅλοι οι προσδιορισμοὶ που δηλώνουν χρόνο.

5. Να γραφεί ὅ,τι ζητεῖται για καθέναν ἀπὸ τους ρηματικούς τύπους που ακολουθοῦν:

1. διελέχθησαν: το β'ενικό προστακτικής και το απαρέμφατο στο χρόνο που βρίσκεται και στον παρακείμενο στην ἴδια φωνή

2. κελεύσειεν: το β'ενικό και το γ'πληθυντικό σε ὅλες τις εγκλίσεις στο χρόνο και στη φωνή που βρίσκεται

3. ἀπαγγεῖλαι: ο αντίστοιχος τύπος στους ἄλλους χρόνους στην ἴδια φωνή.

4. διαλύσασθαι: η οριστική και προστακτική σε ὅλα τα πρόσωπα στο χρόνο και στη φωνή που βρίσκεται

5. ἦτιᾶτο: οι χρόνοι του ρήματος και η προστακτική ενεστώτα σε ὅλα τα πρόσωπα.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ 2

Πιστεύω βέβαια πως όλοι εσείς θυμάστε τουλάχιστον αυτό ακριβώς, ότι¹ δηλαδή οι απεσταλμένοι από τους Ευβοείς, αφού συζήτησαν με τον δήμο (των Αθηναίων) για να συνάψει² ειρήνη μαζί τους, είπαν ότι τους έδωσε εντολή και ο Φίλιππος να σας ανακοινώσουν ότι επιθυμεί να συμφιλιωθεί μαζί σας και να συνάψει ειρήνη. Λίγο αργότερα³ κατά την εποχή της Ολυμπιακής ανακωχής ο Φρύνων από τον Ραμνούντα συνελήφθη από ληστές, όπως ο ίδιος κατήγγειλε· κι αφού επέστρεψε εδώ, ύστερα από την καταβολή λύτρων⁴, σας παρακαλούσε να εκλέξετε για χάρη του έναν πρεσβευτή που να πάει στον Φίλιππο, προκειμένου να πάρει πίσω τα λύτρα, αν κατά κάποιον τρόπο μπορούσε. Κι εσείς, αφού πεισθήκατε, εκλέξατε για χάρη του πρεσβευτή τον Κτησιφώντα.

¹ Βλ. ΣΧΟΛΙΟ 5

² Ο αθηναϊκός δήμος

³ Κατά λέξη: όχι πολύ χρόνο αργότερα· αλλιώς: δεν πέρασε πολύς καιρός.

⁴ Κατά λέξη: αφού κατέβαλε λύτρα

Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Δηλώνει το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα στο οποίο μεταβαίνει η ενέργεια του υποκειμένου

Γ Ε Ν Ι Κ Α	<p>1. όταν είναι κλιτή λέξη μπαίνει πάντα σε μία από τις πλάγιες πτώσεις</p> <p>2. ως αντικείμενο τίθεται:</p> <ul style="list-style-type: none">• κλιτή λέξη: ουσιαστικό, επίθετο, μετοχή, αντωνυμία• δευτ. ονοματική πρότ. (ειδική², ενδοιαστική, αναφορική, πλάγια)• απαρέμφατο (άναρθρο³-έναρθρο)• άκλιτη λέξη ή φράση• εμπρόθετος προσδιορ.¹
Μ Ο Ν Ο Π Τ Ω Τ Ω Ν	<p>1. ΓΕΝΙΚΗ: μνήμη ή λήθη, επιμέλεια-φροντίδα-φειδώ και τα αντίθετά τους, χωρισμό-αποχή-απομάκρυνση-απαλλαγή, έναρξη ή λήξη, εξουσία, συμμετοχή-πλησιονή ή στέρηση, επιθυμία-απόλαυση, αίσθηση-αντίληψη, απόπειρα-επιτυχία-αποτυχία, υπεροχή-διαφορά-σύγκριση, σύνδετα με τις προθέσεις: από, εκ, κατά, πρό, ύπερ</p> <p>2. ΔΟΤΙΚΗ: φιλική ή εχθρική ενέργεια ή διάθεση, ισότητα-ομοιότητα-συμφωνία και τα αντίθετά τους, άμιλλα-έριδα ή συμφιλίωση, προσέγγιση-ακολουδία-διαδοχή-μείξη ή επικοινωνία, πρέπει-άρμόζει-προσήκει, σύνδετα με προθέσεις: σύν, έν, επί, παρά, περί, προς, υπό, και με το όμοϋ (όμοιοϋ).</p> <p>3. ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ: συντάσσονται ρήματα ποικίλων σημασιών.</p>
Δ Ι Π Τ Ω Τ Ω Ν	<p>1. ΔΥΟ ΑΙΤΙΑΤΙΚΕΣ: έρωτῶ, εισπράττω, άποστερῶ, άποκρύπτω, διδάσκω, παιδεύω, άναμιμνήσκω, ένδύω, άφαιρούμαι, αίτῶ, ποιῶ, δρῶ, εργάζομαι, λέγω,...</p> <p>2. ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ-ΓΕΝΙΚΗ: άκούω-μεινάνω-πυνθάνομαι, άγω-λαμβάνω, πληρῶ-πίμπλημι-κενῶ, άπαλλάσσω-άποκλείω-άπολύω-άποστερῶ-έλευθερῶ, κωλύω, σύνδετα με τις προθέσεις: από, εκ, πρό, κατά</p> <p>3. ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ-ΔΟΤΙΚΗ: εξίσωση-εξομοίωση-μείξη-συμφιλίωση, λόγο-δείξη-εντολή-προσαρμογή-αντιπαράθεση, παροχή-υπόσχεση, σύνδετα με τις προθέσεις: έν, σύν, επί</p> <p>4. ΓΕΝΙΚΗ-ΔΟΤΙΚΗ:⁷ μετέχω-κοινωνῶ, μεταδίδωμι-μεταλαμβάνω, παραχωρῶ-ύπείκω, φθονῶ-μέμφομαι-άντιποιούμαι-άμφισβητῶ, τιμῶ-τιμῶμαι</p>
Π Α Ρ Α	<p>1. μονόπτωτα λέγονται τα μεταβατικά ρήματα που δέχονται ένα αντικείμενο ή περισσότερα στην ίδια πτώση αλλά συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά</p> <p>2. δίπτωτα⁴ λέγονται τα μεταβατικά ρήματα που δέχονται δύο αντικείμενα σε δύο διαφορετικές πτώσεις ή δύο αντικείμενα σε αιτιατική, εκ των οποίων το ένα είναι πρόσωπο και το άλλο πράγμα</p> <p>3. άμεσο λέγεται το αντικείμενο ενός δίπτωτου ρήματος, στο οποίο μεταβαίνει άμεσα η ενέργεια του υποκειμένου</p> <p>4. έμμεσο λέγεται εκείνο το αντικείμενο ενός δίπτωτου ρήματος, στο οποίο μεταβαίνει έμμεσα η ενέργεια του υποκειμένου</p>

T	5. διάκριση αντικ. σε άμεσο και έμμεσο
H	α. αιτιατ. προσ. + αιτιατ. πράγμ. ή απρμφ. ή δευτ. πρότ.: άμεσο η αιτιατ. προσ.
P	β. αιτιατ. + γενική ή δοτική: άμεσο η αιτιατική
H	γ. γενική + δοτική: άμεσο η γενική
S	δ. απρμφ. ή δευτ. πρότ. + γενική ή δοτική: άμεσο απρμφ. ή δευτ. πρότ.
E	6. ρήματα όπως τα καλῶ, ὀνομάζω, λέγω, νομίζω, κρίνω, ἠγοῦμαι, θεωρῶ, ποιῶ, καθίστημι, αἰροῦμαι, ἔχω συντάσσονται με δύο αιτιατικές, εκ των οποίων η μία είναι αντικείμενο και η άλλη κατηγορούμενο του αντικειμένου. ⁶
I	7. η γενική που συνοδεύει ρήματα με τη σημασία του ανταλλάσσω, αγοράζω, πουλῶ, εκτιμῶ είναι της αξίας ή του τιμήματος ^{7ο}
S	8. η γενική με ρήματα ψυχικού πάθους είναι της αιτίας. ⁸
	9. η γενική με τα δικαστικά ρήματα είναι της αιτίας ή της ποινής ή του εγκλήματος
	10. ΣΥΣΤΟΙΧΟ: λέγεται το αντικείμενο σε αιτιατική, που είναι ομόρριζο με το ρήμα ή προέρχεται από τη ρίζα άλλου συνώνυμου ρήματος και συνοδεύεται συνήθως από επιθετικό προσδιορισμό. Πολλές φορές η σύστοιχη αιτιατική παραλείπεται και τότε ως σύστοιχο αντικείμενο λειτουργεί ο επιθετικός προσδιορισμός σε ουδέτερο γένος συνήθως πληθυντικού αριθμού ⁹ .

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- 1.** ἀπέκτειναν περὶ τοὺς ἑξακοσίους.
 - 2.** λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἰμι.
 - 3.** κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις.
 - 4.** λέξον ἡμῖν πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. (το ρήμα λέξον έχει έμμεσο αντικ. το ἡμῖν και άμεσο την πλάγια ερωτηματ. πρότ. πόθεν... στρατηγίαν το ρήμα ἤρξατο έχει αντικ. το ἀναρθρο απρμφ. διδάσκειν και αυτό άμεσο αντικ. το σε και έμμεσο το τὴν στρατηγίαν)
 - 5.** ὁ δῆμος πλείω (= πλείονας/πλείους ὠφελείας) ὠφελεῖται...
 - 6.** καλοῦσι δὲ ἡμᾶς (αντικ.) ἐπικούρους (κατηγορ. αντικ.) οἱ φίλοι.
 - 7.** οὐ φιλανθρωπίας (άμ.), οὐχ ὀμιλίας(άμ.) οὐδεμιᾶς οὐδενί(έμμ.) κοινωνεῖ.
 - 8.** κάκεινον(άμ.) οὐκ ἀπεστέρησε λόγου(έμμ.) καὶ κρίσεως(έμμ.)
 - 9.** τοὺς στρατιώτας (άμ.) τὸν μισθὸν(έμμ.) ἀπεστέρησεν
- ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:** το ρήμα ἀποστερῶ μπορεί να συντάσσεται ή με αιτιατ. + γεν. (παρ. 8) ή με δύο αιτιατ. (παρ. 9).
- 10.** ἠλλάξαντο μὲν γὰρ πολλῆς εὐδαιμονίας (γεν. τιμήματος) πολλὴν κακοδαιμονίαν
 - 11.** ζῆλῶ σε τοῦ πλούτου (αιτίας)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΛΕΤΗΣ Νο

1. Να μελετηθεί από τη σχολική γραμματική (σελ. 52-58) η β' κλίση ουσιαστικών
2. Να μελετηθούν οι χρόνοι – σημασίες – συντάξεις των ρημάτων: αἰτιῶμαι, ἀκούω, ἀλίσκομαι, ἀμαρτάνω, ἀμφιέννυμι /ἀμφιέννυμαι, ἀναλίσκω/ἀναλίσκομαι, ἀνοίγω/ἀνοίγομαι, ἀπεχθάνομαι
3. Να μελετηθεί η θεωρία σχετικά με το αντικείμενο

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. κίνδυνος, κάμινος, μυστήριον, ἀπόπλους, ὄστοῦν: Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις των ουσιαστικών και στους δύο αριθμούς.
2. Να απαντηθούν οι ερωτήσεις που ακολουθούν:
 1. αἰτιῶμαι: πώς είναι η προστακτική ενεστώτα και η οριστική παρατατικού σε όλα τα πρόσωπα και πώς το απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος
 2. ἀκούω: πώς είναι το ἀ'ενικό οριστικής και οι ονομαστικοί ρηματικοί τύποι του ρήματος στο μέλλοντα; Πώς δικαιολογείται ο τρόπος σχηματισμού του ενεργητικού παρακειμένου του;
 3. ἀλίσκομαι: ποιο είναι το (σημασιολογικά) ενεργητικό του ρήματος και ποια η σημασία που έχει όταν συντάσσεται με την αιτιατική γραφήν + γεν. του εγκλήματος;
 4. ἀμαρτάνω: πώς είναι το ἀ'ενικό οριστικής και το απαρέμφατο ενεργητικού μέλλοντα και πώς η ονομαστική ενικού ουδετέρου της μετοχής ενεργητικού ενεστώτα του ρήματος;
 5. ἀμφισβητῶ: πώς είναι το ἀ'ενικό οριστικής των ιστορικών χρόνων ενεργητικής φωνής του ρήματος και ποιο το είδος της αύξησης και του αναδιπλασιασμού που δέχεται;
 6. ἀναλίσκω – καταναλίσκω: πώς είναι το ἀ'ενικό οριστικής ενεργητικού αορίστου και μέσου παρακειμένου των ρημάτων;
 7. ἀνοίγω / ἀνοίγνυμι: πώς είναι οι ιστορικοί χρόνοι του ρήματος στην ενεργητική φωνή;
 8. ἀπεχθάνομαι: πώς είναι το απαρέμφατο του ρήματος σε όλους τους χρόνους;
3. Να βρεθεί ο τρόπος σύνταξης των υπογραμμισμένων ρηματικών τύπων στα παραδείγματα που ακολουθούν. Να μεταφραστούν τα παραδείγματα.
 1. τελευτῶν δ' εἰς τοῦτ' ἀναιδείας ἤλθεν, ὡςθ' ἀπάντων με τῶν γεγενημένων ἠτιᾶτο
 2. ἠτιᾶτο τοίνυν τις ὀφείλειν τιν' χρήματα, ὃ δ' ἤρενεῖτο

3. ὁ δ' ἀκούσας ἤτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα
 4. Πρωταγόρας τὸν λόγον ἤτιᾶτο δυσχερῆ εἶναι
 5. νῦν κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ καὶ τᾶλλ' ἅ προσήκει πάντ' ἀκούουσιν.
 6. καὶ λέγω μὲν ἅπερ ἤκουσα τῆς μητρός.
 7. Ἄ μὲν αἱ Σειρήνες ἐπῆδον τῷ Ὀδυσσεῖ ἤκουσας Ὀμήρου
 8. Ἦκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου
 9. ἤδη γάρ του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν ὡς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν
 10. ἤκουσε τοῦτον ἐμοὶ διάδοχον καθεστηκότα
 11. Ἀβροκόμας ἤκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα.
 12. Ἀγησίλαος ἤκουσε τοὺς πολεμίους ταράττεσθαι διὰ τὸ αἰτιάσθαι ἀλλήλους τοῦ γεγενημένου.
 13. οἳ γε μὴν Ἀργεῖοι ἤκουσαν ὅπισθεν ὄντας τοὺς Λακεδαιμονίους.
 14. καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κατηγορούντων.
 15. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούει Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι.
4. Να εντοπιστούν τα αντικείμενα στα παραδείγματα που ακολουθούν. Να γίνει μετάφραση των παραδειγμάτων.
1. Ἀρκάδες μεγάλην δύναμιν ἔχοντες καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν.
 2. πάντες οἱ πολῖται μετεῖχον τῆς ἐορτῆς.
 3. οὐδεὶς ἂν λόγος ἐξισωθεῖη ταῖς ἡμετέραις δυσπραξίαις.
 4. ὅς ἐξ οὗ τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν οὐκ ὀλίγα κακὰ ἠργάσατο τὴν πόλιν τὴν ὑμετέραν
 5. καὶ ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι ἐπύλωσάν τε τὸν Πειραιᾶ, ναῦς τε ἐναυπηγοῦντο, τοῖς τε Βοιωτοῖς πάσῃ προθυμίᾳ ἐβοήθουν.
 6. Ὡς δ' ἤκουσαν ταῦτα ἀμφοτέρω, ἐπήνεσαν καὶ ἔλεγον ὅτι οὕτως ἂν μόνως ἢ εἰρήνη βεβαία γένοιτο.
 7. ὁ δὲ δύο μὲν ναῦς τοὺς Κορινθίους ἤδη ἐκέλευεν οἱ πέμπειν ἐς Ἀσίνην, τὰς δὲ λοιπὰς παρασκευάζεσθαι ὅσας διανοῦνται πέμπειν
 8. Τοὺς γὰρ λόγους τούτους ἐναντίον φησὶ τῶν πρέσβειων λέγεσθαι, οὓς ἔπεμψαν πρὸς ὑμᾶς οἱ Ἕλληνες μεταπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου
 9. καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποστῶσιν. ὁ γὰρ Βρασίδης ἐν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον ἑαυτὸν παρεῖχε, καὶ ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου ὡς ἐλευθερώσων τὴν Ἑλλάδα ἐκπεμφθεῖη.
 10. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα, ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ᾧδε. Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται¹, ἡμεῖς δὲ ἀναμενοῦμεν. ὅσα μοι² οὖν δοκεῖ³ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. Πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν⁴ ἰκανὴ οὔτε ὄτου⁵ ὠνησόμεθα⁶ εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις τισίν⁸. ἢ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος¹⁰ οὖν πολλοὺς ἀπόλλυσθαι, ἣν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύσθε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομαῖς¹¹ λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σφύζησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα. (Ξενοφῶν, Κύρου Ἀνάβασις, ε, ι, 5-7)

ΣΧΟΛΙΑ

1. ἐπὶ πλοῖα στέλλομαι = στέλνομαι για να φέρω πλοία, ετοιμάζομαι να αναχωρήσω για να φέρω πλοία
2. τα ἀπρόσωπα ρήματα και οι ἀπρόσωπες εκφράσεις κατά κανόνα συνοδεύονται ἀπὸ μία δοτική προσωπική, την οποία συνήθως τρέπουμε σε αιτιατική και τη χρησιμοποιούμε ως υποκ. του απρμφ. που συμπληρώνει ἄμεσα (υποκ.) τη σημασία τους. Αυτό όμως δε συμβαίνει συχνά με τη δοτ. προσωπική ἀπὸ το ρήμα δοκεῖ ἀπὸ τα συμφραζόμενα θα εννοήσουμε ως υποκ. του απρμφ. ποιεῖν το ἡμᾶς.
3. τα ἀπρόσωπα ρήματα και οι ἀπρόσωπες εκφράσεις παίρνουν ως υποκείμενο συνήθως ἀναρθρο ἀπαρέμφοτο (ειδικὸ ἢ τελικό)· υποκ. του ἀπρόσ. ρήμ. δοκεῖ εἶναι το τελ. απρμφ. καιρὸς εἶναι, και της ἀπρόσ. ἐκφρασης καιρὸς εἶναι το τελ. απρμφ. ποιεῖν
4. το ἔστιν γίνεται ἔστιν ὅταν: α. ἔχει υπαρκτική σημασία, ὅπως ἐδῶ (= υπάρχει), β. εἶναι ἀπρόσωπο (= εἶναι δυνατὸ), γ. βρίσκεται στην ἀρχὴ περιόδου ἢ ημιπεριόδου, δ. ἀκολουθεῖ ὕστερα ἀπὸ τα: τοῦτ', ἀλλ', οὐκ, κ.ά.
5. γεν. εν. ουδ., β' τύπος (οὔτινος και ὄτου) της ἀναφορ. αυτων. ὅστις, ἣτις, ὅ,τι ἢ ὅ τι, ἢ ὅτι (= ὅποιος)
6. ὠνοῦμαι + αιτ. + γεν. της αξίας = ἀγοράζω ἢ ἀποκτῶ κάτι καταβάλλοντας την αξία του
- 5 + 6: η ἀναφορική πρότ. που ἐκφέρεται με οριστική μέλλοντα εἶναι και τελική: ὄτου ὠνησόμεθα = για να ἀγοράσουμε με αυτό (το χρήμα)
7. εἰ μὴ: μετὰ ἀπό ἀρνηση ἔχει ἐπιρρηματική σημασία (= ἐκτός ἀπό, παρὰ μόνο)
8. η δοτική προσωπική που συνοδεύει τα ρήμ. εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω εἶναι κτητική.
9. οὔτε [...] εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις τισίν = οὔτε [...] (ἔστιν) εὐπορία (ἀργυρίου) εἰ μὴ ὀλίγοις τισίν: κύρια πρότ.
10. συχνά ἀπὸ τις ἀπρόσωπες εκφράσεις παραλείπεται το ἔστί(ν)
11. προνομή, ἢ = ἐπιδρομή στρατιωτῶν για ἀναζήτηση και ἀρπαγὴ τροφῶν, λεηλασία.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

ἀλλὰ μὴν¹ καὶ ὁμόνοιά γε μέγιστόν τε ἀγαθὸν δοκεῖ² ταῖς πόλεσιν εἶναι καὶ Πλειστάκις ἐν αὐταῖς αἶ τε γερουσίαι καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες Παρακελεύονται³ τοῖς Πολίταις ὁμονοεῖν, καὶ Πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κεῖται τοὺς Πολίτας ὁμνύναι ὁμονοήσειν⁴, καὶ Πανταχοῦ ὁμνύουσι τὸν ὄρκον τοῦτον· οἶμαι⁵ δ' ἐγὼ ταῦτα γίνεσθαι οὐχ ὅπως⁶ τοὺς αὐτοὺς χοροὺς κρίνωσιν⁷ οἱ Πολῖται, οὐδ' ὅπως⁶ τοὺς αὐτοὺς αὐλητὰς ἔπαινωσιν, οὐδ' ὅπως⁶ τοὺς αὐτοὺς Ποιητὰς αἰρῶνται⁸, οὐδ' ἵνα⁹ τοῖς αὐτοῖς ἠδωνται⁹, ἀλλ' ἵνα⁹ τοῖς νόμοις Πείθωνται. τούτοις¹⁰ γὰρ τῶν Πολιτῶν ἐμμενόντων^{11,12}, αἶ Πόλεις ἰσχυρόταταί τε καὶ εὐδαιμονέσταται γίνονται· ἄνευ δὲ ὁμονοίας¹³ οὔτ' ἂν Πόλις εὖ Πολιτευθεῖη οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθεῖη.

(Ξενοφῶν, Απομνημονεύματα, 4,4,16)

ΣΧΟΛΙΑ

1. να μη συγχέεται με την άρνηση μὴ· εἶναι μόριο (= βέβαια, πράγματι, αλήθεια)· ἢ μὴν = αλήθεια, βεβαιότητα· καὶ μὴν = και όμως· ἀλλὰ μὴν = αλλά όμως

2. όταν υπάρχει στην πρόταση ονομαστ., εἶναι προσωπικό και συντάσσεται συνήθως με ειδ. απρμφ.

3. παρακελεύομαι + δοτ. + τελ. απρμφ. = προτρέπω/παρακινώ κάποιον να

4. ὁμνυμι + απρμφ. μέλλ. (το απρμφ. μεταφράζεται ή με το ὅτι όταν δηλώνεται απλά μία γνώμη, ή με το να όταν δηλώνεται συγχρόνως και επιθυμία

5. δεύτερος τύπος του ρήμ. οἶμαι στο β' εν. οριστ. ενεστ. έχει τύπο μόνο οἶει

6. εἶναι δυνατή η εναλλαγή του συνδέσμου εισαγωγής (με το ὅπως εισάγονται οι τρεις πρώτες τελικές και με το ἵνα οι δύο επόμενες) στις τελικές προτάσεις

7. κρίνω τοὺς χοροὺς = απονέμω βραβεῖα στους χορούς

8. αἰροῦμαι (μέσο) = εκλέγω, προτιμῶ // αἰροῦμαι (παθητ.) εκλέγομαι

9. ἠδομαι + δοτ. αιτίας = ευχαριστιέμαι σε κάτι ή για κάτι

10. τούτοις = τοῖς νόμοις

11. ἐμμένω + δοτ. = παραμένω, μένω σταθερός, μένω πιστός σε κάτι· το ρήμα ἐμμένω συντάσσεται με δοτική επειδή εἶναι σύνθετο με την πρόθεση ἐν, η οποία συντάσσεται μόνο με δοτική

12. η μτχ. της οποίας το υποκείμενο δεν έχει άλλη συντακτική δέση στην πρόταση εἶναι απόλυτη· τέτοια εἶναι η χρονικοῦποθετική μτχ. ἐμμενόντων (= ὅταν ἐμμένωσι)

13. υποθετικός λόγος μπορεί να λανθάνει/κρύβεται και σε μία επιρρηματική φράση, εμπρόθετη ή απρόθετη· εδώ, το ἄνευ ὁμονοίας ισοδυναμεί με το εἰ μὴ ὁμόνοια εἴη· για την ανάλυση αυτή ελήφθησαν υπόψη οι δυναμικές ευκτικές πολιτευθεῖη ἂν και οἰκηθεῖη ἂν (απλή σκέψη).